

Ustanie fundacji może wystąpić w trzech formach:

- I. **likwidacja fundacji**
- II. **ogłoszenie upadłości i likwidacja fundacji**
- III. **połączenie z inną fundacją**

Ad. I. **LIKWIDACJA FUNDACJI**

Likwidacja fundacji to proces, który zmierza do:

- całkowitego zakończenia działalności fundacji;
- rozdysponowania jej majątku (zaspokojenie wierzycieli, przeznaczenie pozostałej części majątku i na rzecz innej fundacji);
- wykreślenia fundacji z *rejestrów stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej KRS.*

1. Przyczyny (art. 15 ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach¹) :

1) osiągnięcie celu, dla którego fundacja była ustanowiona

- cel fundacji ustanowiony jest w akcie fundacyjnym (akt notarialny, będący oświadczeniem woli fundatora o utworzeniu fundacji) oraz w statucie
- ustawa o fundacjach przewiduje możliwość zmiany celu fundacji, ale tylko wówczas, gdy dopuszczają to zapisy statutu (art. 5 ust. 1 ustawy o fundacjach).
- w doktrynie przyjmuje się, że zmiana celów fundacji nie powinna prowadzić do przekształcenia jej w nową fundację o diametralnie różnym od pierwotnego zakresie działania. Wola fundatora nie powinna być bowiem zmieniana decyzją władz fundacji wbrew jego woli.

2) wyczerpanie środków finansowych i majątku fundacji

UWAGA!!

Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego dopuszczalne są tylko dwie powyższe, ustawowe przyczyny likwidacji. Statut fundacji nie może przewidywać innych przyczyn likwidacji. Wszelkie tego typu zapisy są niezgodne z prawem i stanowią mogą przesłankę do wystąpienia przez organ nadzorczy z wnioskiem do sądu o likwidację fundacji.

¹ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz.U. 1984 Nr 21 poz. 97 z późn. zm.)

3) dodatkowo Kodeks cywilny przewiduje, że każda osoba prawna powinna zostać zlikwidowana w razie braku możliwości prowadzenia swoich spraw z powodu braku powołanych do tego organów (art. 42 k.c.).

Zgodnie z przywołanym artykułem, jeżeli osoba prawna, a więc również fundacja, nie może prowadzić swoich spraw z braku powołanych do tego organów, sąd ustanawia dla niej kuratora. Ustanowiony przez sąd kurator powinien postarać się niezwłocznie o powołanie organów fundacji, a w razie niemożności ich powołania, powinien złożyć wniosek o likwidację fundacji. Likwidacja fundacji nie następuje automatycznie, lecz powinna być poprzedzona staraniami o powołanie organów fundacji w celu umożliwienia jej dalszej działalności. Ustawa o fundacjach stanowi wyraźnie, że każda fundacja musi posiadać zarząd.

2. Rodzaje likwidacji, zgodnie z kryterium inicjatywy rozpoczęcia procesu likwidacyjnego:

1) **LIKwidACJA STATUTOWA** - organ fundacji, uprawniony przez postanowienia statutu, stwierdza, iż zachodzą ustawowe przesłanki likwidacji i podejmuje decyzje o likwidacji fundacji

2) **LIKwidACJA PRzymUSOWA** – sąd sam decyduje o rozpoczęciu likwidacji, bądź też organ nadzorczy (właściwy minister, starosta) występuje z wnioskiem do sądu o likwidację fundacji

Warunki dopuszczalności złożenia takiego wniosku to:

- a) zaistnienie jednej z dwóch ustawowych przesłanek (patrz pkt. 1 – Przyczyny)
- b) brak zapisów statutowych regulujących sposób likwidacji fundacji
- c) sytuacja, gdy statut zawiera regulacje dotyczącą likwidacji, lecz zapisy te nie są wykonywane

3. Likwidację fundacji przeprowadza **LIKwidATOR**. Jego obowiązkiem jest przeprowadzenie procesu likwidacji w możliwie jak najkrótszym czasie, w sposób zabezpieczający majątek fundacji przed nieuzasadnionym uszczupleniem

1) **LIKwidACJA STATUTOWA** – z chwilą zarządzenia likwidacji, członkowie zarządu przestają mieć prawo reprezentowania fundacji. Zgodnie z postanowieniami statutu wyznaczają likwidatora, który od tej pory będzie ją reprezentował.

W sytuacji, gdy statut wyznacza kilku likwidatorów, powinien także określać sposób ich reprezentacji, a jeśli nie, stosuje się postanowienia statutu o reprezentacji zarządu.

Wybrany w ten sposób likwidator, ma obowiązek zawiadomić sąd rejestrowy o wszczęciu likwidacji fundacji, podać swoje dane osobowe oraz sposób reprezentacji.

2) **LIKwidACJA PRzymUSOWA** – sąd sam wyznacza likwidatora a w przypadku, gdy likwidacja odbywa się z inicjatywy organu nadzoru, właściwy minister lub starosta zgłasza do sądu kandydata na likwidatora

4. Przebieg procesu likwidacyjnego / obowiązki likwidatora

Gdy sąd zostanie zawiadomiony o wszczęciu likwidacji oraz osobie likwidatora, bądź w przypadku likwidacji przymusowej sam rozpocznie proces likwidacji fundacji, likwidator:

1) składa wniosek do sądu o wpis do rejestru informacji o otwarciu likwidacji

KRS Z61 - wniosek o zmianę wpisu w Krajowym Rejestrze Sądowym, służy do zgłoszenia rozpoczęcia procesu likwidacji organizacji

KRS ZK – służy do zgłoszenia informacji o zmianach we władzach organizacji. Za pomocą tego formularza wykreślamy osoby wchodzące w skład zarządu łącznie ze sposobem reprezentacji.

KRS ZR – służy do zgłoszenia osób będących likwidatorami organizacji. Jeśli likwidatorów jest więcej niż jeden wypełnia się kolejne formularze.

2) podaje informację o wszczęciu postępowania likwidacyjnego do publicznej wiadomości - może wywiesić stosowne zawiadomienie w urzędzie gminy, budynku sądu lub lokalu fundacji, zamieścić ogłoszenie w gazecie lokalnej, ogólnokrajowej albo umieścić ogłoszenie o likwidacji na portalu internetowym np. www.ngo.pl
<http://ogloszenia.ngo.pl/komunikaty>

Likwidator powinien także imiennie poinformować o likwidacji podmioty, pozostające w stałych stosunkach prawnych z fundacją.

UWAGA!!

Jeżeli fundacja jest wpisana do rejestru przedsiębiorców, wpis o likwidacji jest umieszczany także w Monitorze Sądowym i Gospodarczym. Ogłoszenia dotyczące wpisów w KRS przekazywane są do ogłoszenia w Monitorze przez Centralną Informację KRS - bezpośrednio po dokonaniu wpisu. Wysokość opłat reguluje Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie organizacji, sposobu wydawania i rozpowszechniania oraz podstawy ustalania ceny numerów Monitora Sądowego i Gospodarczego i wysokości opłat za zamieszczenie w nim ogłoszenia lub obwieszczenia z dnia 15 kwietnia 1996 r.

3) sporządza sprawozdanie finansowe na dzień otwarcia likwidacji oraz listę zobowiązań fundacji

Odpowiedzialność członków zarządu fundacji za jej zobowiązania:

Ustawa o fundacjach nie przewiduje tak jak to czyni np. Kodeks Sądowy odpowiedzialności członków władz fundacji za jej zobowiązania. Fundacja jest bowiem osobą prawną, posiadającą odrębny majątek. Jeśli tego majątku nie ma, wierzyciele nie mają niestety możliwości zaspokojenia swych roszczeń względem fundacji. Dług nie może ulec umorzeniu, jednakże z przyczyn oczywistych ulegnie on przedawnieniu (okres przedawnienia zależy od rodzaju roszczenia, które przysługuje wierzycielowi względem fundacji - co do zasady jest to 3 lub 10 lat).

Wierzyciele mogą wnieść powództwo do sądu przeciwko fundacji o zaspokojenie wierzytelności. Sąd może uwzględnić powództwo ale w sytuacji, gdy majątek fundacji

został wyczerpany i w postępowaniu egzekucyjnym okaże się, że wierzytelności nie mogą zostać zaspokojone, postępowanie zostanie umorzone.

4) dokonuje wszelkich czynności prawnych, niezbędnych do przeprowadzenia likwidacji (ściąганie wierzytelności, wypełnienie zaciągniętych zobowiązań)

5) po zakończeniu likwidacji przedstawia właściwemu organowi organizacji (np. walnemu zgromadzeniu, radzie fundacji) **do zatwierdzenia sprawozdanie finansowe na dzień zakończenia likwidacji**. Oznacza to, że po zakończeniu likwidacji trzeba jeszcze raz zwołać np. walne zgromadzenia członków, które przyjmuje uchwałę o zakończeniu likwidacji i zatwierdzeniu sprawozdania finansowego na dzień zakończenia likwidacji.

6) składa do sądu rejestrowego wnioski o wykreślenie fundacji z rejestru - KRS-X2 – sąd wyda postanowienie o wykreśleniu fundacji z rejestru

7) otrzymuje postanowienie sądu o wykreśleniu fundacji z rejestru a następnie zgłasza tę informację do urzędu statystycznego w celu uaktualnienia ewidencji REGON oraz do urzędu skarbowego właściwego dla siedziby organizacji (NIP-2)

UWAGA!!

Organizacje prowadzące działalność gospodarczą zgodnie z **zasadą jednego okienka** składają dokumenty aktualizacyjne do ewidencji REGON i urzędu skarbowego (NIP-2) wraz z wnioskiem o wykreślenie do KRS.

Ad. II. **OGŁOSZENIE UPADŁOŚCI I LIKWIDACJA FUNDACJI**

Zagadnienie upadłości dotyczy tylko i wyłącznie przedsiębiorców, a więc w tym wypadku także fundacji, które prowadzą działalność gospodarczą. Istnieją 3 możliwe do zaistnienia sytuacje:

1) zapadła decyzja o likwidacji fundacji, która prowadzi działalność gospodarczą – zastosowanie ma w pełni opisana powyżej procedura, z tą jedynie różnicą, iż wszelkie wpisy w rejestrze są obowiązkowo ogłaszane w Monitorze Sądowym i Gospodarczym (wiąże się to z każdorazowym uiszczeniem opłaty!)

2) zapadła decyzja o likwidacji prowadzonej przez fundację działalności gospodarczej ale fundacja chce kontynuować swoją działalność. Wówczas:

1. Fundacja podejmuje zgodnie ze statutem uchwałę o zaprzestaniu prowadzenia działalności gospodarczej
2. Fundacja wyznacza likwidatora, który zgodnie z powyżej opisaną procedurą przeprowadza postępowanie likwidacyjne
3. Po zakończeniu likwidacji następuje zamknięcie ksiąg rachunkowych na dzień zakończenia likwidacji, oraz sporządza się sprawozdanie finansowe
4. Likwidator przekazuje cały pozostały majątek na cele statutowe organizacji
5. Likwidator składa do sądu wnioski o wykreślenie podmiotu z rejestru przedsiębiorców – **KRS-X1**. Wpis o likwidacji jest oczywiście ogłaszany w Monitorze Sądowym i Gospodarczym.

3) fundacja zaprzestała spłacania swoich długów i musi zostać wszczęte postępowanie upadłościowe.

Postępowanie upadłościowe regulują przepisy *ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze*²

Celem upadłości jest ochrona wierzycieli poprzez „zamrożenie” majątku dłużnika. Z jednej strony chodzi o uniemożliwienie uszczuplania jego majątku, z drugiej strony zahamowanie narastania jego obciążeń (np. ustanie narastania odsetek).

Upadłość ogłasza się w stosunku do dłużnika, który stał się niewypłacalny (nie wykonuje swoich wymagalnych zobowiązań lub też jego zobowiązania przekraczają wartość jego majątku, nawet wówczas, gdy na bieżąco wykonuje swoje zobowiązania).

Postępowanie upadłościowe może być **wszczęte** na wniosek dłużnika lub każdego z jego wierzycieli.

Dłużnik jest obowiązany, nie później niż w terminie dwóch tygodni od dnia, w którym wystąpiła podstawa do ogłoszenia upadłości, zgłosić w sądzie wniosek o ogłoszenie upadłości.

Jeżeli zaś dłużnikiem jest osoba prawna albo inna jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, obowiązek ten spoczywa na każdym, kto ma prawo go reprezentować sam lub łącznie z innymi osobami (np. zarząd, likwidator).

Przykładowe wnioski o wszczęcie postępowania upadłościowego:

- 1) [wniosek wierzyciela o ogłoszenie upadłości obejmującej likwidację majątku dłużnika](#)
- 2) [wniosek dłużnika o ogłoszenie upadłości obejmującej likwidację majątku upadłego](#)

Postępowanie w sprawie ogłoszenia upadłości prowadzi sąd rejonowy – sąd gospodarczy właściwy ze względu na miejsce, gdzie jest prowadzona główna działalność gospodarcza.

Postępowanie upadłościowe może przybrać dwie formy:

- połączoną z **likwidacją majątku**;
- związaną z zawarciem **układu**

Uczestnikiem postępowania o ogłoszenie upadłości jest każdy, kto złożył wniosek o ogłoszenie upadłości, oraz dłużnik.

Sąd rozpoznaje sprawę na posiedzeniu niejawnym (możliwe jest przeprowadzenie rozprawy) w drodze postanowienia, które wydaje w terminie **dwóch miesięcy** od daty złożenia wniosku. W postanowieniu wymienia osobę upadłego, wzywa jego wierzycieli do zgłoszenia swoich wierzytelności w oznaczonym terminie, wyznacza sędziego komisarza oraz syndyka masy upadłościowej. Data postanowienia sądu jest datą **ogłoszenia upadłości**.

Na skutek ogłoszenia upadłości organizacja traci prawo zarządzania, korzystania i dysponowania swoim majątkiem. Majątek ten stanowi **masę upadłościową**.

² Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. 2003 nr 60 poz. 535)

Od momentu ogłoszenia upadłości wyznaczony przez sąd **syndyk** przejmuje cały majątek organizacji, zarządza nim i przeprowadza jego likwidację. Obowiązkiem zarządu upadłej organizacji jest wskazanie i wydanie syndykowi całego majątku organizacji, ksiąg handlowych (finansowych) oraz wszelkiej korespondencji i innych dokumentów.

Syndyk zobowiązany jest zawiadomić o upadłości izbę skarbową, ZUS oraz wszystkich znanych wierzycieli. Ponadto obowiązkiem syndyka jest jak najszybsze sporządzenie **spisu majątku** upadłej organizacji oraz dokonanie **oszacowania jego wartości**. Na podstawie spisu majątku syndyk sporządza bilans, po czym przystępuje do likwidacji majątku.

O zakończeniu postępowania upadłościowego orzeka sąd postanowieniem, które następnie jest ogłaszane w Monitorze Sądowym i Gospodarczym oraz w prasie lokalnej, doręczane organizacji, syndykowi oraz wierzycielom. Po uprawomocnieniu się postanowienia **syndyk składa wnioski o wykreślenie organizacji z Krajowego Rejestru Sądowego**.

Ad. III. **POŁĄCZENIE Z INNA FUNDACJA**

Aby uniknąć likwidacji fundacji może ona zostać przejęta przez inną fundację, ale o zbieżnych celach statutowych (warunek konieczny!)

Podstawą przejęcia są uchwały statutowo upoważnionych organów obu fundacji (powinny wskazywać, która z fundacji będzie fundacją przejmującą oraz który statut będzie stanowił podstawę dalszej działalności).

Fundacja przejmowana składa do sądu rejestrowego wnioski:

[**KRS-X2**](#) – wniosek o wykreślenie podmiotu z KRS

[**KRS-ZS**](#) – zmiana/połączenie/podział/przekształcenie

Fundacja przejmująca składa do sądu rejestrowego wnioski (jeżeli w wyniku połączenia doszło do zmian, wymagających zgłoszenia do KRS):

[**KRS-Z20**](#) - wniosek o zmianę danych podmiotu w KRS

Z momentem dokonania wpisu w KRS fundacja przejmowana przestaje istnieć, a jej majątek, wszelkie zobowiązania i wierzytelności w całości przechodzą na fundację przejmującą.